

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2024/2025-62)

12 HAZİRAN (2025) DÜNYA ÇOCUK İŞÇİLİĞİ İLE MÜCADELE GÜNÜ

Tanım ve Temel Haklar

Çocuklar hakkında düzenlenmiş kanunlarda daha erken bir yaş belirtildiği durumlar hariç on sekiz yaşına kadar her insan çocuk şeklinde tanımlanmaktadır. Her çocuğun en yüksek sağlık düzeyine erişme ve ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişimini güvence altına alacak bir yaşam düzeyine sahip olma hakkı bulunmaktadır.¹

Küresel Durum ve Türkiye’de Çocuk İşçiliği

Tüm dünyada 160 milyon çocuk, kabaca her on çocuktan biri “**çocuk işçi**” olarak çalışmaktadır. Çalışan çocukların yaklaşık yarısı, sağlıklarını ve gelişimlerini olumsuz etkileyebilecek işlerde çalışmaktadır. Çocuk işçilerin yarısından fazlası Afrika kıtasındadır. Afrika’da her beş çocuktan biri çocuk işçi olarak çalışmaktadır. Tüm dünyada çocukların %70’i tarım sektöründe çalışmaktadır.²

Türkiye’de 2019 yılı verisine göre 5-17 yaş arası çocuk işçi sayısı 720 bindir. Kabaca Türkiye’de her “5-17” yaş arası 20 – 25 çocuktan biri çalışmaktadır. Çalışan çocukların %79,8’i 15-17 yaş grubundadır. ³ Türkiye’de 2024 yılı verisinde 15-17 yaş grubunda yer alan her dört çocuktan biri çocuk işçi olarak çalışmakta olduğu belirtilmektedir.⁴

Hukuki Koruma Mekanizmaları

Türkiye’de çocukların sağlıklarını veya gelişimlerini tehdit edecek işlerde çalıştırılmalarından korumak için çeşitli yasal düzenlemeler mevcuttur. Anayasanın 50. Maddesinde “çocukların çalışma koşulları içinde özel olarak korunacağı ve yaşına uygun olmayan işlerde çalıştırılmayacağı” yer almaktadır.⁵ Ayrıca Çocukların ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’te de çocukların eğitimlerine engel olacak işlerde, alkol, sigara, bağımlılığa neden olabilecek maddelerin veya patlayıcı maddelerin üretim ve satış sürecinde, çocuk sağlığı açısından risk teşkil edebilecek işlerde çalıştırılmayacağı belirtilmiş, çocukların çalışma sürecinde; güvenliğinin, sağlığının ve gelişiminin göz önünde bulundurulacağı belirtilmiştir.⁶

Durban Eylem Çağrısı (2022)

Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılmasına Yönelik 5. Küresel Konferans Kapsamında yapılan Durban Eylem Çağrısı ile 2000 yılından 2020 yılına kadar çocuk işçi sayısının 86 milyon azaldığı ancak COVID-19 pandemisi ile bu iyi gidişin tersine dönebileceği vurgulanmıştır ve aşağıda belirtilen faaliyetlerin desteklenmesi için çağrıda bulunulmuştur.

1. Gençler için insana yakışır iş imkânı sağlamak.

¹ [Internet] <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dairs%C3%B6zle%C5%9Fme> Erişim: 05.06.2025

² [Internet] <https://www.ilo.org/tr/projects-and-partnerships/projects/cocuk-isciligi-ile-mucadele-programi> Erişim: 09.06.2025

³ Türkiye İstatistik Kurumu. Çalışan Çocuk İstatistikleri 2019 Temel Bulgular, 2020.

⁴ [Internet] https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/istcocuk_2024.pdf Erişim: 09.06.2025

⁵ [Internet] <https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/illeridaresi/Mevzuat/Kanunlar/Anayasa.pdf> Erişim: 09.06.2025

⁶ [Internet] <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5457&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> Erişim: 09.06.2025

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2024/2025-62)

2. Çocukların tarım sektöründe çalışmamasını sağlamak.
3. Zorla çalıştırmayı, modern köleliği ve insan ticaretini ortadan kaldırmak.
4. Çocukların eğitim hakkından mahrum kalmalarını engellemek.
5. Evrensel sosyal korumayı sağlamak.
6. Finansman ve iş birliğini arttırmak.⁷

8

Her yıl 12 Haziran tarihinde Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization) “Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü” kapsamında küresel düzeyde çeşitli faaliyetler organize etmektedir. 2025 yılında bu kapsamda Çocuk İşçiliğine Yönelik Küresel Tahminlerin ve Eğilim Raporlarının yayınlanması planlanmaktadır. Bu raporların küresel politikalara yön verecek tartışmalara ve konu ile ilgili yatırımlara katkı vereceği öngörülmektedir. Çocuk işçiliğini küresel olarak bitirebilmek için faaliyetlerin hızlandırılması hedeflenmektedir.⁸

⁷ [Internet] https://www.ilo.org/sites/default/files/2024-05/Durban_Call_to_Action.pdf Erişim: 09.06.2025

⁸ <https://www.ilo.org/topics/child-labour/campaign-and-advocacy-child-labour/world-day-against-child-labour> Erişim: 09.06.2025